

RESSENYES

Antoni Vidal Nicolau, *La Guerra Civil a Lluçmajor. La demolició del projecte de convertir en cel la terra*. Palma: Illa Edicions, 2019, 303 pp.

La guerra civil a Lluçmajor, d'Antoni Vidal Nicolau, editat per Illa Edicions aquest 2019 ve a omplir un buit a la historiografia illenca que feia massa temps que perdurava. La manca d'estudis que fins ara hi havia sobre el període comprés entre 1936 i 1939 a Lluçmajor suposava no poder comptar amb una visió global del que havia succeït durant la guerra civil a Mallorca, sempre comptant que la ciutat de Lluçmajor era i és un dels grans nuclis urbans de l'illa. Només alguns estudis de Cels Calviño Andreu a les nostrades edicions *De pinte en ample*, algun article publicat de forma dispersa i algunes aportacions, en forma de comunicació, a les I Jornades d'Estudis Locals de la vila, formaven el bagatge editat sobre aquest període.

A aquesta obra, l'autor, descabdella amb paciència i de forma pausada, fet que els fa entenents a qualsevol lector, tota una sèrie de fets, esdeveniments i successos que marcaren la vida dels lluçmajorers des de la proclamació de la II República a la ciutat, sense deixar de banda una contextualització prèvia que Antoni Vidal comença al segle XIX, fins a l'inici de la postguerra. El gruix del relat històric, però, es centra en els primers moments d'incertesa que es visqueren a la població després del cop d'estat contra el govern de la República i l'adhesió del Comandant Militar de les Balears Manuel Goded, reflectida en una tensa calma a l'espera d'esdeveniments. Vidal Nicolau els interpreta de forma magnífica, defugint de mitificacions i fets llegendaris transmesos i donats per certs durant generacions, centrant-se en la documentació existent i aprofitant el seu gran coneixement sobre el moviment obrer, el republicanisme i la corrent de pensament socialista que, en aquest cas, es fa imprescindible.

La guerra civil a Lluçmajor és una mostra de, tal i com diu el subtítol del llibre, *La demolició del projecte de convertir en cel la Terra*. Una frase que el destacat socialista lluçmajorer Joan Monserrat Parets va publicar en un dels seus articles a *El Obrero Balear* a la primeria de la dècada dels anys deu del segle XX. Aquesta, feia referència a l'intent de la II República d'establir, a nivell municipal, una ciutat més humana, més viva, més higiènica i més igualitària; de dotar als més desafavorits d'alguns drets inalienables; d'oferir a la població, a través de cooperatives de consum o producció (com La Nueva Vida o La Hormiga), certs avantatges que es convertirien en referència i model a l'època per altres entitats de semblants característiques d'arreu. Tot això, i molt més, un cop les tropes rebels es revoltaren contra el legítim govern de la república, quedà demolit. La recerca de convertir en cel la Terra, de fer una Terra millor i més justa, on no s'hagués d'esperar a morir per gaudir de les bonances del paradís, sinó que es pogués fer en vida dins les possibilitats existents, s'esmicolà.

Antoni Vidal repassa aquella desfeta, la contextualitza i la documenta. Des de l'arribada a Lluçmajor del Jinete de Alcalá (el capità Jesús Jiménez Momediano) com a comandant militar i el nomenament de la primera gestora del nou règim encapçalada per Miquel Munar Calafat (*Pola*), un antic socialista reconvertit amb els anys en un conservador empresari del calçat, fins al 1940, amb la guerra ja acabada, quan es dedica un carrer al mateix Munar. També tracta d'històries que ens parlen de detencions, de milícies i militarització de la ciutat, del posicionament divers dels carrabiners davant els esdeveniments, dels bombardejos repu-

blicans sobre la població (i les seves conseqüències), de la vinguda del comte Rossi, de la participació llucmajorera al refús de les tropes republicanes desembarcades a Porto Cristo i de les desfetes de les, abans ja esmentades, La Nueva Vida o La Hormiga. Totes, aquestes i altres, històries que marcaren aquells dies de guerra a Lluçmajor.

Fins aquí, precedida d'un excepcional pròleg de Pere Gabriel, es podria considerar una primera part del llibre que, de forma totalment natural, dona pas a una segona on es recullen les històries personals dels sancionats, represaliats, assassinats i/o desapareguts. Entre d'altres, Antoni Vidal ens relata la primera detenció produïda a Lluçmajor, la de Miquel Monserrat Parets (dia 21 o 22 de juliol), o la primera desaparició forçada i assassinat que es produí d'un llucmajorer, el de Miquel Monserrat Nadal (*Set*), mort el 29 de juliol a prop de sa Teulera, a Palma. També recull els noms i algunes significatives dades dels funcionaris municipals sancionats, dels mestres que foren depurats, de vuitanta-vuit llucmajorers multats, detinguts i/o empresonats per les seves idees o per la militància política en algun partit del Front Popular, i el d'algun d'aquells que aconseguiren fugir o amagar-se. També reflexiona sobre la repressió patida per la dona de forma directa o indirecta en aquell període d'intransigència i bogeria sagnant marcat, entre d'altres aspectes, per la persecució a la qual es veié sotmès qualsevol de ser sospitós o sospitosa de no estar al costat dels revoltats i per demostrar-ho amb fets i paraules.

A banda d'incloure uns capítols finals ben interessants plens d'identitat llucmajorera on es parla, entre d'altres temes, de la Falange com a

cos repressor, de la confiscació del piano de Miquel Monserrat Parets, de la detenció i destí final del president de les Joventuts Socialistes de Lluçmajor (Antoni Zanoguera Garcias) i dels soldats llucmajorers morts al front durant el conflicte, es destacable l'espai dedicat als vint-i-set homes de la vila assassinats, desapareguts i executats. Un recull de noms i aspectes vitals que són la mostra fefaent de la barbàrie i la ignomínia que s'hagué de patir a Lluçmajor durant aquell temps de repressió i que es sumen a tots aquells que a altres pobles i ciutats també acabaren els seus dies afusellats, amb un tir al cap o llançats dins un pou. Molts d'aquests vint-i-set homes resten encara desapareguts però Antoni Vidal en recupera i en serve la memòria a l'espera de la localització dels seus cossos.

L'autor tanca el llibre amb un apartat dedicat a les conclusions, que són el fidel reflex de la manera de sentir d'Antoni Vidal, ja que exposa de forma magistral com l'arribada dels feixistes acabà amb tot allò que el republicanisme havia bastit arreu. Per exemple, com els grans propietaris agraris i l'empresariat, recolzats per l'Església, aprofitaren el conflicte per recuperar l'espai que durant el període republicà havien perdut.

Aquest és un llibre que no només conta els fets, sinó que des d'una visió que defuig les idees preconcebudes fa entenent com Lluçmajor passà de ser un feu on les esquerres tenien un representativitat important, a un indret reaccionari on la repressió dirigí la seva fúria a desmuntar l'estructura organitzativa existent de les nombroses entitats a l'entorn del socialisme local. Els projectes del socialisme i el republicanisme a Lluçmajor foren demolits, i així s'enderrocà el petit tros de cel que s'havia aconseguit a la Terra.

Pau Tomàs Ramis